

обсяги контрафактного товару та негативних наслідків від нього; міжнародна науково-технічна допомога; створення єдиних інформаційних баз даних про контрафактний товар.

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Положення про Департамент протидії злочинності у сфері економіки Міністерства внутрішніх справ України : наказ МВС України від 07.05.2015 № 530 // Ліга: Закон. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MVS587.html (дата звернення: 30.09.2018).

2. Конвенція про кіберзлочинність : від 23 листоп. 2001 р. *Офіційний вісник України*. 2007. № 65. С. 107. Ст. 2535.

3. Про затвердження Положення про Департаменту кіберполіції Національної поліції України : наказ Нац. поліції України від 10 листоп. 2015 № 85.

4. В Україні на базі національної академії внутрішніх справ готуватимуть спеціалістів по боротьбі з кіберзлочинністю та піратством // Міністерство внутрішніх справ України : офіц. сайт. URL: http://mvs.gov.ua/ua/news/6544_V_Ukraini_na_bazi_Nacionalnoi_akademii_vnutrishnih_sprav_gotuvatimut_specialistiv_po_borotbi_z_kiberzlochinnistyu_ta_piratstvom.htm (дата звернення: 30.09.2018).

5. Виноградов А. К. До питання організації взаємодії в системі правоохоронних органів України по протидії правопорушенням у сфері захисту інтелектуальної власності. *Митна справа*. 2014. № 1 (91). С. 19–24.

Одержано 30.09.2018

УДК 347.77.028(477)

Світлана Петрівна ФИЛЬ,

кандидат юридичних наук,

старший науковий співробітник науково-організаційного відділу

Державного науково-дослідного інституту МВС України

ПРОБЛЕМИ МИТНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Сприяння захисту прав інтелектуальної власності (далі – ПІВ) і боротьба з підробленим товаром на митному кордоні України є одним із основних завдань українських митниць і проявом їх правоохоронної сутності. Адже доцільніше запобігати ввезенню контрафактної продукції на митному кордоні, ніж потім її збирати в місцях реалізації на внутрішньому ринку. Хоч норми національного митного законодавства дозволяють правовласнику захистити свої майнові права на об'єкти ПІВ, оскільки в них впроваджено аналогічні міжнародній практиці митні процедури щодо захисту ПІВ, проте воно має низку прогалин, що уможливають потрапляння на вітчизняний ринок контрафактних товарів.

Перша проблема, яка постає перед патентовласниками, – бездіяльність ДФС України і митниць із виявлення товарів, що порушують ПІВ. Ґрунтуючись на даних ДФС України, встановлено негативну тенденцію до зменшення кількості виявлених порушень митних правил при переміщенні товарів, що порушують ПІВ. Так, у 2013 р. органами доходів і зборів за ст. 476 МК України порушено 20 справ за підозрою в порушенні ПІВ, що становило 0,8 % від загальної кількості призупинень митного оформлення товарів, у 2014 р. – 10 справ (0,5 %), у 2015 р. – 21 справу (0,7 %) та у 2016 р. – 15 справ (0,2 %) [1]. Тож, слід констатувати, що результативність митниць зводиться до підрахунку кількості припинень митного оформлення за підозрою в порушенні ПІВ. При цьому не зважають на те, що подібне призупинення товару, який може порушувати ПІВ, для державних органів – простої, а для бізнесу – конкретні матеріальні збитки. До того ж, коли результативність таких припинень у 2016 р. визначається показником 0,2 %, постає запитання: інтереси якого бізнесу захищає ДФС України і навіщо взагалі потрібен цей «митний захист інтелектуальної власності», якщо порушення не виявляються, а митне оформлення затримується [2].

Крім того, про яку боротьбу з контрафактним товаром у ДФС України може йтися, якщо навіть в оцінці митниць відсутні критерії «кількість виявлених одиниць контрафактної продукції» та «кількість знищень контрафактних товарів». Тому, усвідомлюючи можливу шкоду від підроблених товарів як здоров'ю, так і навколишньому середовищу, вкрай важливо для підвищення обізнаності суспільства регулярно інформувати його про обсяги й

небезпеку таких товарів. З огляду на це пропонуємо започаткувати критерії звітності митниць про щорічний обіг імпортованих та експортованих підроблених товарів, а також про обсяги їх знищення та утилізацію. Запровадження такої статистики сприятиме прозорості роботи митниць та підвищенню показників ефективності роботи органів доходів і зборів в боротьбі з контрафактним товаром.

Позитивна тенденція внесення патентовласниками в митний реєстр об'єктів ПІВ в Україні надає можливість митницям сприяти захисту ПІВ у вигляді блокування ввезення та вивезення товару з порушенням майнових ПІВ. Проте, крім захисту від можливих порушень, митний реєстр об'єктів ПІВ може мати й негативний характер. Наприклад, заблокувати митне оформлення товару, який містить об'єкт ПІВ, якщо тотожний або схожий об'єкт вже було внесено до митного реєстру іншою особою. Але дедалі частіше перед митними органами ЄС та України постають певні труднощі, зумовлені таким явищем, як патентний тролінг – навмисне блокування ввезення чи вивезення товару, який містить об'єкт ПІВ, через митний кордон. При цьому останнім часом набирає обертів практика внесення таких патентів на корисні моделі та промисловий зразок до митного реєстру об'єктів ПІВ, що несе для добросовісних виробників, які не зробили цього завчасно, численні ризики без суттєвої відповідальності для патентних тролів. Так, на теренах України відомі випадки патентування вішалок, зубочисток, сірників, деталей для автомобілів ВАЗ, світильників, прищіпок тощо.

Наслідки видачі таких патентів можуть бути цілком непрогнозовані й негативні передусім для сумлінних суб'єктів господарювання, оскільки патентний троль, отримавши патент, має право вимагати від підприємств, які виробляють або реалізують відповідну продукцію, виплати ліцензійних платежів. До того ж за заявою недобросовісного патентовласника відомості про патент вносяться до митного реєстру об'єктів ПІВ, а це є підставою для призупинення імпорту в Україну товарів, в яких використовуються запатентовані промислові зразки та корисні моделі. Тож, для подолання патентного тролінгу на митному кордоні України пропонуються такі заходи, як удосконалення правової охорони ПІВ; підвищення якості формальної експертизи за заявкою; проходження експертизи за заявкою на встановлення новизни промислового зразка та корисної моделі перед внесенням відомостей про них до митного реєстру об'єктів ПІВ.

Певні проблеми в захисті ПІВ при переміщенні товару через митний кордон України зумовлені також розгалуженістю понятійного апарату, звуженим переліком об'єктів ПІВ у митному національному законодавстві порівняно з нормами ЄС та обмеженням кола осіб, які можуть звернутися за захистом ПІВ під час переміщення товарів через митний кордон України.

Постають проблеми і з притягненням до адміністративної відповідальності за вказане правопорушення, серед них, насамперед, відсутність відповідальності працівників митниць за не виявлення товарів, що переміщувалися з порушенням ПІВ. Таке положення не суперечить нормам Регламенту Ради ЄС № 608/2013 із питань митного забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності, що припинив дію Регламенту Ради ЄС № 1383/2003, оскільки в п. 23 цього документа зазначено, що відповідальність митних органів повинна регулюватися законодавством держав-членів, хоча прийняття митними органами заяви не уповноважує утримувача рішення на отримання компенсації у разі, якщо митні органи не виявляють товарів, які підозрюються в порушенні ПІВ, та якщо такі товари відпускаються або заходів для їх затримання не вживається [3]. Зважаючи на низький рівень порушених справ за ст. 476 МК України, пропонуємо внести зміни до ч. 7 ст. 401 МК України щодо можливості на підставі поданої заяви про сприяння захисту належних йому майнових прав на об'єкт ПІВ правовласнику відшкодовувати матеріальні збитки в разі не виявлення митницями товару з порушенням його майнових ПІВ.

Спричинює певні проблеми й відсутність можливості працівникам митниць за власною ініціативою брати проби або зразки товарів, щодо яких прийнято рішення про призупинення митного оформлення, і передавати їх на експертизу.

Зважаючи на масштаби збитків від обігу контрафактних товарів на міжнародному ринку та обсяги небезпеки, завданої від споживання фальшивих товарів, в Україні на часі

усунення прогалини на законодавчому рівні щодо знищення конфіскованих судом контрафактних товарів.

До інших проблем можна віднести недостатню обізнаність працівників митниць зі сферою захисту інтелектуальної власності. Для підвищення кваліфікації із зазначеної сфери державою передбачені різні програми навчання, серед них, наприклад європейська програма Twinning. Наявні й проблеми інформаційного характеру, пов'язані з відсутністю злагодженої інформаційної системи обміну як між всіма територіальними органами митниць, так між митницями з іншими державними органами у сфері захисту ПІВ. Бракує й єдиного електронного реєстру поданих заяв про сприяння захисту ПІВ на митному кордоні України від інших органів державної влади сфері захисту ПІВ та єдиного реєстру даних про правопорушників, які переміщували через митний кордон України товари з порушенням ПІВ (так звані сірі списки підприємців – перевізників та розповсюджувачів контрафактного товару).

Для підвищення ефективності митно-правового захисту ПІВ слід: упорядкувати понятійний апарат у митному національному законодавстві; розширити перелік об'єктів ПІВ у митному національному законодавстві; розширити коло осіб, які можуть звернутися за захистом ПІВ під час переміщення товарів через митний кордон України; спростити митні процедури заходів сприяння захисту ПІВ; посилити інституційну спроможність митниць у виконанні їх основного завдання, спрямованого на захист ПІВ; посилити заходи щодо запобігання та протидії переміщенню контрафактних товарів; удосконалити правову охорону ПІВ; визнати правовласника учасником виконавчого провадження за ст. 476 МК України; посилити контроль за знищенням контрафактних товарів, конфіскованих за рішенням суду, та недопущенням передачі контрафактних товарів у вигляді гуманітарної допомоги і для інших потреб; запровадити критерії звітності органів доходів і зборів про кількість виявлених та знищених одиниць контрафактного товару.

Список бібліографічних посилань

1. Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2016 рік : затв. головою Держ. фіскал. служби України Р. М. Насіровим 16 лют. 2017 р. URL: <http://sfs.gov.ua/data/files/199244.pdf> (дата звернення: 30.09.2018).

2. Родюк А. Розпізнати контрафакт. *Юридична газета*. URL: <http://jur-gazeta.com/publications/events/rozpiznati-kontrafakt.html> (дата звернення 30.09.2018).

3. Regulation (EU) № 608/2013 of the European Parliament and of the Council of 12 June 2013 concerning customs enforcement of intellectual property rights and repealing Council Regulation (EC) № 1383/2003. *Official Journal of the European Union*. 29 June 2013. № L 181. Pp. 15–34.

Одержано 30.09.2018

УДК 343.985.2

Андрій Миколайович ХАНЬКЕВИЧ,

кандидат юридичних наук,

професор кафедри оперативно-розшукової діяльності та розкриття злочинів

Харківського національного університету внутрішніх справ

ВИКОРИСТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Криміналізація багатьох сфер соціально-економічних відносин є реаліями сучасної України. З'явилися нові види злочинів і механізми їх вчинення, не бачені раніше загрози, пов'язані з екстремісткою та терористичною діяльністю, етнічною організованою злочинністю, сучасними способами скоєння загального кримінальних і економічних злочинів.

Незважаючи на активне прагнення керівництва Національної поліції України перебудувати свою роботу в нових умовах й вимогах, оперативні підрозділи кримінальної поліції, не в змозі поки що повною мірою контролювати та протидіяти злочинності, яка, чим далі, набуває більш професійного характеру. Незважаючи на те, що за останній час оперативні підрозділи зазнали численних організаційно-штатних змін, перепідпорядкування, перейменування, результативність їх діяльності, на жаль, ще не відповідає вимогам часу.